

Wij keren nog even terug naar van Lidths verslag van van Heuven Goedharts mededelingen op 21 juni: 'A.R.'s houden zich afzijdig, R.K. gedragen zich goed.' Wij betwijfelen in hoge mate of dat woord 'afzijdig' inderdaad door van Heuven Goedhart is gebruikt want deze kende *Trouw* en zag het als een anti-revolutionair illegaal blad, maar iets in de geest van de geciteerde tegenstelling moet hij toch wel hebben gezegd en zulks betekende dat toen hij eind april '44 bezet gebied had verlaten, blijkbaar van de activiteit van het LO/LKP-complex (het grootste en belangrijkste illegale complex in den lande, hoofdzakelijk voortgekomen uit gereformeerde en anti-revolutionaire kringen) nog maar heel weinig tot hem was doorgedrongen. Trouwens, van de vele spionagegroepen die van de lente van '43 af met steun van het Bureau Inlichtingen hun werk hadden uitgebreid, kende hij in het geheel het bestaan niet. Dat mag niet verbazen: in beginsel werkte men op het terrein van de illegaliteit in gescheiden compartimenten, *Het Parool* en *Vrij Nederland* (van Heuven Goedhart had menigmaal contact gehad met van Randwijk) hadden geen zitting gehad in de Kern (zij wisten wel dat deze bestond) en van Heuven Goedhart had Nederland verlaten voordat (3 juli) in Amsterdam de grote coördinatie-vergadering plaatsvond. Dat wil niet zeggen dat hij niet een opmerkelijk breed overzicht had van wat op illegaal gebied werd gepresteerd maar dat overzicht bestreek bij lange na niet de gehele illegaliteit.

Wat hij van de illegaliteit wist, had van Heuven Goedhart enkele dagen na zijn aankomst in Engeland, vermoedelijk al op maandag 19 juni, op Gerbrandy's verzoek in niet veel meer dan een uur (hij was een razend snelle werker) aan de secretaresse van van Haersma de With gedikteerd – Gerbrandy had hem gezegd, aldus van Heuven Goedhart, 'het nodig te hebben voor een gesprek dat hij met de koningin ging voeren'¹, en van Heuven Goedhart ging er van uit dat zijn rapport slechts de koningin en de minister-president onder ogen zou komen.

Het rapport ('Nota inzake de 'illegaliteit' in Nederland, de coördinatie daarvan en de mogelijke taak der gecoördineerde illegaliteit'²) viel in twee delen uiteen; in het eerste legde van Heuven Goedhart 'het beeld van de illegaliteit per 1 april 1944' neer, in het tweede besprak hij de 'coördinatie van de illegaliteit'. De LO/LKP en de spionagegroepen vermeldde hij niet (evenmin trouwens de 'pilotenhulp'-organisaties), hij oefende scherpe kritiek uit op het Nationaal Comité van Verzet ('politiek zeer weinig ontwikkeld . . . onoprechte tactiek . . . ongegronde nationale

¹ Getuige van Heuven Goedhart, *Enq.*, dl. V c, p. 172. ² Tekst: a.v., dl. V b, p. 488-90.